

Videnscenter for Psykotraumatologis

Januarkonference

2026

Fredag d. 16. januar 2026

Syddansk Universitet

**Psykotraumatologien i fortid, nutid og fremtid:
Status på 40 års traumeforskning**

SDU

Videnscenter for Psykotraumatologi

Syddansk Universitet

© **Videnscenter for Psykotraumatologi**

Institut for Psykologi

Syddansk Universitet

Campusvej 55

5230 Odense M

Trykkeri: Grafisk Center, Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M

Foto og illustrationer: Colourbox

Syddansk Universitet

Telefon: +45 6550 1000

sdu@sdu.dk

www.sdu.dk

Indhold

Konferenceprogram.....	2
Velkomstbrev.....	3
Introduktion til talerne.....	4
Oversigt over aktuelle forskningsprojekter.....	6
Incest, voldtægt & krig.....	7
Børn og unge.....	15
Arbejdsrelaterede traumer.....	27
Behandling & epidemiologi.....	34
Øvrige projekter.....	41
Vores hjemmeside.....	48
Tidligere konferencer.....	49
Egne noter.....	50

Konferenceprogram

8.00-9.00	Ankomst og morgenmad
09.00	Velkomst v. Institutleder Rikke Holm Bramsen og Maria Louison Vang
9.10-10.50	Oplæg fra Ask Elklit, Nina Beck Hansen, Sabina Palic og Karen-Inge Karstoft <i>Voldtægt, incest & krig</i>
10.50-11.20	Kaffepause
11.20-12.25	Oplæg fra Ask Elklit, Sille Schandorph Løkkegaard, Dorte Mølgaard Christiansen og Maja O'Connor <i>Børn, sygdom, køn & sorg</i>
12.25-13.10	Frokost
13.10-15.15	Oplæg fra Ask Elklit, Jesper Pihl-Thingvad, Stine Bjerrum Møller, Sidsel Karsberg og Maria Louison Vang <i>Arbejdsrelaterede traumer, behandling, dobbeltdiagnoser, epidemiologi og fremtiden</i>
Kl. 15.15	Reception

Kære Konferencedeltager,

Velkommen til Videnscenter for Psykotraumatologi's 11. Januarkonference.

Traditionen tro har vi i år forberedt en konference med fokus på at opdatere danske psykologer med den nyeste viden om forskningen i traumer og posttraumatisk stress syndrom (PTSD).

I år er der også et særligt tema: 2025 markerede 40-året for Ask Elklits arbejde i dansk psykotraumatologi, og var samtidig året, hvor Ask Elklit blev indstillet af 30 kolleger og samarbejdspartnere fra Danmark, Irland, Storbritannien og Litauen til at modtage den prestigefulde Wolter de Loos Award fra European Society for Traumatic Stress Studies (ESTSS):

The Wolter de Loos Award for Distinguished Contribution to Psychotraumatology in Europe

This award is the highest honour given by ESTSS. It is named after one of the founders of ESTSS, dr. Wolter de Loos and is awarded to an individual who has made a distinguished theoretical, research or clinical contribution to the field. The award is designed to promote recognition of contributions from all European and adjoining countries to psychotraumatology.

Ask vandt prisen på baggrund af indstillingen, som betonedes Asks mangeartede bidrag til udviklingen af forskning og praksis i psykotraumatologi i Danmark og internationalt.

Januarkonferencen i år 2026 er tilrettelagt som et vue over disse bidrag og udviklingen i dansk psykotraumatologi frem til i dag, hvortil toneangivende danske forskere indenfor de fremhævede hovedområder vil gøre status over områderne i dag og den aktuelle forskning for de kommende år.

Der er mere, end vi kan nå at dække i et dagsprogram, så derfor indeholder bookletten her en oversigt over nogle af de aktuelle forskningsprojekter indenfor psykotraumatologien v. Videnscenter for Psykotraumatologi og samarbejdspartnere.

Endelig bliver år 2026 også året, hvor Ask Elklit overdrager forskningsledelsen af Videnscenter for Psykotraumatologi til Maria Louison Vang. Vi vil derfor også gerne invitere dig til reception efter konferencen for at skåle for at fejre Asks bidrag til at etablere og udvikle dansk psykotraumatologi.

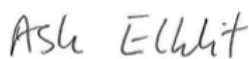
Vel mødt og tak for din deltagelse!

Mange hilsner

Forskningsledelsen v. Videnscenter for Psykotraumatologi

Maria Louison Vang

Ask Elklit

Introduktion til talerne

Ask Elklit

Professor, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU

Nina Beck Hansen

Lektor, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU

Sabina Palic-Kapic

Seniorforsker, Region Hovedstadens Psykiatri og DIGNITY

Karen-Inge Karstoft

Professor, Institut for Psykologi, Københavns Universitet

Sille Schandorph Løkkegaard

Lektor, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU

Dorte Mølgaard Christiansen

Lektor, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU

Maja O'Connor

Professor, Enhed for Sorgforskning, Aarhus Universitet

Jesper Pihl-Thingvad

Klinisk lektor, forskningsleder og ledende psykolog, Arbejds- og Miljømedicinsk klinik, Odense Universitetshospital

Stine Bjerrum Møller

Lektor, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU

Sidsel Karsberg

Lektor, Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet

Maria Louison Vang

Lektor, Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU

Oversigt over aktuelle forskningsprojekter

Incest, voldtægt og krig

Børn og unge

Arbejdsrelaterede traumer

Behandling og epidemiologi

Øvrige projekter

Incest, voldtægt & krig

Afsløring - hvad er prisen for at bryde tavsheden?

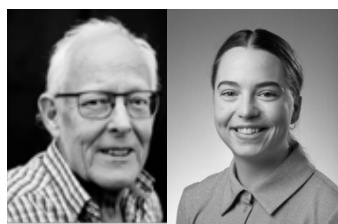
Formål:

Et studie af de vanskeligheder, der er forbundet med afsløring af seksuelle overgreb mod børn og unge. Projektet er forankret i neutraliseringsteori og har til formål at undersøge: a) hvilke neutraliseringsteknikker ofrene har mødt, b) om disse har haft betydning for ofrenes helingsproces, og c) for myndighedernes indgriben over for gerningspersonen.

Metode:

Datamaterialet består af ca. 800 beskrivelser af de reaktioner, som ofrene oplevede, da de første gang fortalte nogen om overgrebet. Projektet undersøger, om neutraliseringsteknikkerne varierer afhængigt af barnets køn, hvornår overgrebene begyndte i barnets liv, hvornår de ophørte, gerningspersonens relation til barnet samt hvilke typer af overgreb barnet har været udsat for. Endvidere undersøges det, om dette har betydning for udfaldet af behandlingen.

Projektet ledes af professor Ask Elklit i samarbejde med postdoc. Dikke Hauch. Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU. Projektet er finansieret af Offerfonden.

Ask Elklit, Dikke Hauch

| OFFERFONDEN |

Psykoedukation for voksne overlevende af seksuelt misbrug

Baggrund og formål:

De Regionale Centre for Seksuelt Misbrug har lange ventelister. Et psykoedukationsforløb kan muligvis have en afbødende effekt for personer på ventelisten, inden de påbegynder et egentligt behandlingsforløb. Der er derfor udviklet en manual til et psykoedukationsforløb for alle centrene som et fælles initiativ.

Metode:

Projektet sammenligner de mulige effekter hos personer, der har modtaget psykoedukation, med en kontrolgruppe, som ikke har modtaget psykoedukation, ved at analysere prospektive data fra de efterfølgende behandlingsforløb.

Perspektiver:

Internationale studier viser meget tvetydige resultater vedrørende effekten af psykoedukation på efterfølgende behandling. Hvis psykoedukation har en positiv og målbar effekt på behandlingen, vil dette være et vigtigt vidensbidrag i forhold til planlægning af behandlingspakker.

Projektet ledes af lektor Maria Louison Vang i samarbejde med professor Ask Elklit. Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU. De Regionale Centre for Seksuelt Misbrug er samarbejdspartnere på projektet.

Maria Louison Vang, Ask Elklit

Forglem-mig-vej: Et forskningsprojekt om ulig adgang til hjælp efter seksuelle overgreb

Baggrund og formål:

De danske centre for voldtægt/seksuelle overgreb tilbyder psykosocial behandling, men der er begrænset viden om, hvem der faktisk får adgang til disse tilbud, og hvilke kriterier der ligger til grund for visitation. Internationale studier peger på betydelige uligheder i adgang til behandling efter seksuelle overgreb, men danske data er sparsomme. Dette projekt adresserer et centralt videnshul i forståelsen af, hvordan systemet møder overgrebsudsatte – og hvem der risikerer at falde igennem. Projektet undersøger, hvilke karakteristika der kendetegner personer, der henholdsvis får og ikke får tilbudt psykosocial behandling på de danske centre for voldtægt/seksuelle overgreb. Derudover belyses, hvordan overgrebsudsatte, der ikke modtager hjælp på centrene, oplever de efterfølgende tilbud uden for centrene – herunder om disse tilbud adresserer det seksuelle overgreb.

Metode:

Studiet anvender en multimodal tilgang bestående af dokumentanalyse, spørgeskemadata og kvalitative interviews med overgrebsudsatte.

Foreløbige resultater:

De første analyser peger på betydelige forskelle i behandlingskriterier mellem centrene. Disse variationer kan medføre geografiske uligheder i adgangen til støtte efter seksuelle overgreb.

Projektet ledes af professor Maj Hansen i tæt samarbejde med adjunkt Maria Hardeberg Bach og lektor Nina Beck Hansen. Institut for Psykologi, SDU. Projektet er støttet af Novo Nordisk Fonden.

Maj Hansen, Maria Hardeberg Bach, Nina Beck Hansen

novo nordisk
foundation

Smerte, posttraumatiske symptomer og seksuelle overgreb

Baggrund og formål:

Smerter udgør et alvorligt sundhedsmæssigt problem. Smerter kan opstå efter en traumatisk oplevelse og herunder særligt forværres efter seksuel vold. Forskning viser en høj forekomst af sameksisterende posttraumatisk stress forstyrrelse (PTSD), hvilket kan resultere i sværere symptomer og funktionsnedsættelse samt en dårligere prognose. Der er begrænset viden om udviklingen af sameksisterende PTSD og smerter efter seksuelle overgreb. Med dette projekt ønsker vi 1) at systematisk afdække eksisterende viden om forholdet mellem smerte, traumatiske oplevelser (særligt seksuelle overgreb) og posttraumatiske reaktioner i et systematisk review, 2) undersøge forskelle i smerter, posttraumatiske reaktioner og traumatiske oplevelser hos seksuelt overgrebsramte og kroniske smertepatienter i en spørgeskemaundersøgelse, 3) afdække smertesensibilisering hos seksuelt overgrebsramte og associationer til posttraumatiske reaktioner ved sammenligning med en kontrolgruppe ikke udsat for seksuelle overgreb i et eksperimentelt studie. Dette projekt undersøger derfor udviklingen af smerte efter seksuelle overgreb, herunder betydningen af tidligere traumatiske erfaringer, smertesensibilisering og komplekse posttraumatiske reaktioner. Målet er at skabe viden, der kan styrke screening og behandling af både overgrebsudsatte og smertepatienter.

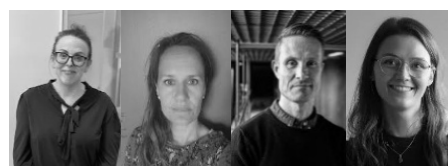
Metode:

Studiet kombinerer spørgeskemaer, diagnostiske interviews og eksperimentelle data i et flerstrengt forskningsdesign.

Perspektiver:

Projektet er i gang, og resultaterne forventes at bidrage til en bedre forståelse for sammenhængen mellem smerter, posttraumatiske symptomer og seksuelle overgreb. Yderligere forventes resultaterne at forbedre screeningsredskaber og facilitere mere målrettede behandlingsforløb for overgrebsudsatte og patienter med kroniske smerter.

Projektet ledes af professor Maj Hansen i tæt samarbejde med lektor Nina Beck Hansen og professor Tonny Elmoose Andersen. Frida Lau Græbe er ph.d.-studerende på projektet. Institut for Psykologi, SDU. Projektet er støttet af Offerfonden.

Maj Hansen, Nina Beck Hansen, Tonny Elmoose Andersen, Frida Lau Græbe

Validering af kompleks PTSD i den Danske Traumedatabase for Flygtninge

Hvad er den Danske Traumedatabase for Flygtninge (DTD)?

Forskning i mental sundhed hos traumatiserede flygtninge er forbundet med høj kompleksitet, både klinisk og forskningsmæssigt. Denne kompleksitet skyldes, at målgruppen består af relativt små og stærkt heterogene patientpopulationer med betydelige forskelle i kultur, sprog, uddannelsesniveau og socioøkonomiske forhold.

I klinisk praksis medfører heterogeniteten et omfattende behov for individuelt tilpassede behandlingsforløb, hvilket stiller høje krav til behandlernes faglige og kulturelle kompetencer. I forskningssammenhæng kræver heterogeniteten tilsvarende store og repræsentative populationer for at kunne identificere robuste og reproducerbare sammenhænge. Dette er afgørende for at kunne adskille generelle karakteristika ved patientgruppen fra forhold, der er specifikke for bestemte undergrupper. Studier, der behandler flygtningepopulationen som homogen, har derfor ofte begrænset reproducerbarhed, idet udfald som behandlingseffekt og diagnostisk præcision i høj grad afhænger af underliggende sociokulturelle undergrupper, hvis sammensætning varierer på tværs af studier.

Samlet set betyder denne kompleksitet, at enkeltstående danske flygtningeklinikker typisk er for små til at generere datamateriale af tilstrækkeligt omfang til meningsfuld og generaliserbar vidensudvikling. For at imødegå denne udfordring har Rehabiliteringscenter for Flygtninge, Aalborg; Afdeling for Tværfaglig Traumebehandling, Middelfart; Rehabiliteringscenter for Traumatiserede, Haderslev; Oasis og DIGNITY, etableret Den Danske Traumedatabase for Flygtninge (DTD). DTD indeholder systematiske forløbsdata fra behandlingssøgende flygtninge og er desuden koblet til de danske registre. Registeropkoblingen muliggør longitudinel opfølgning før og efter behandling på de specialiserede klinikker og giver dermed et mere helhedsorienteret billede af behandlingens samfundsmæssige effekter og potentialet for tidligere intervention.

Hvordan bidrager DTD til valideringen af kompleks PTSD?

Siden etableringen af DTD har den diagnostiske klassifikation af traumelidelser gennemgået væsentlige ændringer. Komplex posttraumatisk stressforstyrrelse (KPTSD) er blevet introduceret som en selvstændig diagnose i ICD-11, samtidig med at PTSD-diagnosen er blevet revideret. KPTSD er imidlertid endnu ikke klinisk valideret blandt flygtninge. Diagnosticeringen stiller særlige krav, idet centrale symptomer vedrører selvforståelse, identitet og relationelle mønstre, som i høj grad er kulturelt betingede.

Den manglende kulturelle validering af ICD-11's PTSD- og KPTSD-diagnoser begrænser mulighederne for præcis identifikation af traumatiserede flygtninges behandlingsbehov samt forståelsen af, hvordan de nye diagnoser relaterer sig til behandlingseffekt.

Projektet om validering af KPTSD blandt traumatiserede flygtninge tager udgangspunkt i repræsentative data fra DTD og suppleres af to nye studier gennemført på tværs af DTD-samarbejdet. Projektet har følgende delmål:

1. At udvikle kulturelt sensitive kliniske måleredskaber til identifikation af KPTSD blandt flygtninge.
2. At undersøge hvilke kliniske kompetencer, der er nødvendige for valid identifikation af KPTSD inden for tværkulturel psykiatri.
3. At belyse i hvilken grad KPTSD udgør et klinisk meningsfuldt begreb, herunder hvordan tilstedeværelsen af KPTSD påvirker behandlingseffekten på PTSD, angst, depression, funktionsniveau og kroniske smerter, og dermed bør indgå i klinisk praksis.

Projektet ledes af seniorforsker Sabina Palic-Kapic og er støttet af et stipendium fra Det Frie Forskningsråd. Projektet udføres af postdoc. Frederik Scharff.

Sabina Palic-Kapic

DET FRIE FORSKNINGSRÅD
DANISH COUNCIL FOR
INDEPENDENT RESEARCH

Børn og unge

Opkvalificering af psykologiske vurderinger af udsatte familier og børn fra fødslen til ungdomsårene

Baggrund:

Ud fra undersøgelser fra VIVE (tidligere SFI) og Videnscenter for Psykotraumatologi, SDU, estimeres det, at årligt udsættes ca. 5.800 børn i Danmark for psykisk vold, 1.200 for seksuelle overgreb og 1.260 for fysisk vold og samtidig andre former for vold eller omsorgssvigt. Mindst 6 % af danske børn vurderes at være i høj risiko for at opleve alvorlige traumer og udvikle PTSD. Barndomstraumer er forbundet med øget risiko for senere psykiske, sociale og fysiske problemer, herunder skolevanskeligheder, misbrug, kriminalitet og psykiatriske lidelser.

De Danske Børnehuse koordinerer tværsektorielle indsatser for børn og unge (0–17 år) udsat for vold og overgreb og foretager psykologiske undersøgelser af børn, der henvises til De Danske Børnehuse. I 2024 afsluttede Børnehusene 3.119 sager og oplevede en 72 % stigning i henvisninger. Siden 2024 tilbyder børnehusene også traumefokuseret kognitiv adfærdsterapi (TF-CBT), som aktuelt evalueres af VIVE.

Formål:

Videnscenter for Psykotraumatologi har siden 2012 arbejdet med at validere og implementere traumefokuserede undersøgelsesredskaber til børn i alderen 1–12 år og udvider nu målgruppen til spædbarnsforældre, der har oplevet traumatiske fødsler, og større skolebørn. Samtidig vil der være fokus på kvalitetssikring af udviklingssensitive psykologiske redskaber til vurdering af ICD-11 PTSD og kompleks PTSD (KPTSD) blandt børn og unge. Formålet er at validere og implementere udviklingssensitive redskaber i social- og sundhedssektoren, så udsatte familier, børn og unge, der rammes af traumer, får den hjælp, de har brug for, så tidligt som muligt.

Projektet omfatter validering af følgende screeningsredskaber:

1. **City-BITS:** Spørgeskema til vurdering af fødselsrelateret PTSD hos nybagte mødre og deres partner.
2. **Thomas-testen:** Tegneseriebaseret, udviklingssensitivt screeningsredskab til vurdering af PTSD og KPTSD hos børn 6-12 år.
3. **ITQ-CA:** Kort og internationalt veletableret spørgeskema til screening for PTSD og KPTSD hos unge op til 18 år.
4. **CATS-2:** Redskab til kortlægning af eksponering for traumer og posttraumatiske stress symptomer hos børn og unge 7-17 år. Skemaet findes i en selvrapporteringsversion til barnet og en omsorgsgiver-version og er anvendelig til vurdering af symptomer over tid i behandlingsforløb.

Projektet ledes af lektor Silke Schandorph Løkkegaard i samarbejde med Maria L. Vang. City-BITS undersøges af prægraduatstuderende Camilla Kolath Mortensen, Thomas-testen og ITQ-CA af prægraduatstuderende Isabel Rouw og CATS-2 undersøges af prægraduatstuderende Amalie Salbørg Petersen. Øvrige interne og eksterne vejledere fra SDU, Københavns Professionshøjskole, VIVE og Edinburgh University indgår også i projektet. Projektet er finansieret af Ole Kirk's Fond.

Silke Schandorph Løkkegaard, Maria L. Vang

Ole Kirk's Fond

Database over behandling til børn og unge, der har oplevet seksuelle overgreb og vold

Baggrund:

Ud fra danske undersøgelser udført af det tidligere SFI (nu VIVE) og Videnscenter for Psykotraumatologi, estimeres det, at omkring 5.800 børn hvert år udsættes for psykisk vold, omkring 1.200 børn udsættes for seksuelle overgreb, og 1.260 børn udsættes for fysisk vold og samtidig andre former for vold såsom psykisk vold eller omsorgssvigt. Fra en tidligere dansk skoleundersøgelse af traumer blandt unge estimeres det, at mindst 6 % af børn og unge i Danmark er i høj risiko for at opleve mange, alvorlige traumer i løbet af deres opvækst og heraf udvikle posttraumatisk stressforstyrrelse (PTSD), der kræver terapeutisk behandling.

I 2024 afsluttede De Danske Børnehuse 3.119 sager, hvor der var mistanke om vold eller overgreb mod børn; 72 % af sagerne omhandlede fysisk vold og 28 % seksuelle overgreb. Siden januar 2024 har Børnehusene udvidet deres kerneopgaver, så de i tillæg til traumefokusrede psykologiske screeninger nu også tilbyder traumefokuseret kognitiv adfærdsterapi (TF-CBT) til overgrebs- og voldsramte børn. Kommunerne kan tilkøbe behandlingen i børnehusene.

Udviklingen, modningen og evalueringen af TF-CBT i Børnehusene blev igangsat i regi af Socialstyrelsens strategi (2019–2022) og projektet Behandling til børn og unge udsat for seksuelle overgreb. VIVE understøttede udviklingen, modningen og piloteringen (2020–2022) af en bæredygtig behandlingsmodel i Børnehus Syd. Videnscenter for Psykotraumatologi indgik som faglig sparringspartner. Evalueringen viste signifikante forbedringer i PTSD- og depressionssymptomer blandt unge ≥ 13 år. Efter piloteringen blev implementeringen udvidet til et landsdækkende tilbud i alle landets børnehuse til børn udsat for overgreb og vold. VIVE er aktuelt i samarbejde med Social- og Boligstyrelsen ved at afslutte evalueringen af den nationale implementering.

Formål:

Fra 2026 viderefører Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi indsamling af behandlingsdata fra De Danske Børnehuse til oprettelse af en forskningsdatabase. Formålet med en dansk forskningsdatabase over behandling af børn i De Danske Børnehuse er:

1. At undersøge, hvordan følgevirkninger efter seksuelle overgreb og/eller vold hos børn og unge kommer til udtryk med henblik på at kunne anbefale den bedst mulige behandling.
2. At undersøge om og hvordan behandlingen hjælper forskellige grupper af børn og unge, der modtager behandling i De Danske Børnehuse.
3. At kunne bidrage til forskning og vidensgenerering om børn og unge, der modtager behandling i de danske børnehuse.

I tillæg hertil kan databasen bidrage til forsat kvalitetssikring af behandling i De Danske Børnehuse.

Projektet ledes af lektor Sille Schandorph Løkkegaard i samarbejde med lektor Maria L. Vang og Mette Alkærsig.

Sille Schandorph Løkkegaard, Mette Alkærsig, Maria Louison Vang

Hvordan kan vi sikre effektiv behandling til de børn, der har været udsat for overgreb?

Baggrund:

Vold og overgreb mod børn udgør alvorlige traumatiske hændelser. Baseret på en dansk undersøgelse af skolebørn estimeres det, at mindst 6 % af danske børn og unge er i høj risiko for at opleve mange, alvorlige traumer i løbet af deres opvækst og udvikle posttraumatisk stressforstyrrelse. Ubehandlede traumer og overgreb i barndommen har via interview- og registerbaserede undersøgelser af danske unge voksne påvist alvorlige langtidseffekter i form af psykosociale og fysiske problemer og psykiatriske lidelser.

I Danmark er kommuner forpligtede til at inddrage De Danske Børnehuse i sager om vold og overgreb mod børn. De Danske Børnehuse foretager traumefokuserede udredninger af henviste børn med henblik på at afdække deres behov for støtte. Antallet af børnehussager er siden 2014 steget. I 2024 havde Børnehusene en stigning på 72 % i henviste sager sammenlignet med 2023. Siden 2024 har alle landets Børnehuse desuden tilbudt traumefokuseret kognitiv adfærdsterapi (TF-CBT) som tilkøbsydelse til kommunerne, og de forskellige huse udbyder også andre former for behandling.

Videnscenter for Psykotraumatologi har undersøgt den psykologiske tilstand for børn, der mellem 2018 og 2020 blev screenet med standardiserede undersøgelsesredskaber i forbindelse med deres forløb i et børnehus. Undersøgelsen viste, at 54 % af de screenede børn og unge udviste symptomer i overensstemmelse med PTSD eller kompleks PTSD og mange havde øvrige vanskeligheder og symptomer. Internationale retningslinjer (NICE, 2018; ISTSS, WHO) anbefaler traumefokuserede behandlinger, særligt TF-CBT og EMDR til behandling af børn med PTSD. Danske resultater peger også på TF-CBT som en af de bedst understøttede behandlingsmetoder, men der er fortsat behov for undersøgelser af forskellige behandlingsmetoder og aldersinddelte undersøgelser af, hvad virker for hvem og på hvilken måde.

Ph.d.-projektet er bygget op omkring følgende delprojekter:

1. Kortlægning af evidensen for terapeutiske behandlingsmetode til traumatiserede yngre børn:
Et systematisk review og delvis metaanalyse af 12 behandlingsmetoder til børn 0-12 år
2. Undersøgelse af kliniske symptomprofiler hos børn set i De Danske Børnehuse
3. Undersøgelse af symptomudvikling over tid hos børn og unge, der deltager i TF-CBT i De Danske Børnehuse

Projektet udføres af Ph.d.-studerende Mette Alkærsig. Hovedvejleder: Lektor Sille Schandorph Løkkegaard. Medvejledere: Ask Elklit og Maria Vang. Projektet er finansieret af Rådet for Offerfonden.

Sille Schandorph Løkkegaard, Mette Alkærsig, Ask Elklit, Maria Louison Vang

RÅDET FOR OFFERFONDEN
SEKRETARIAT I CIVILSTYRELSEN

Traumescreening af børn med funktionelle somatiske symptomer eller Failure to Thrive og deres forældre - et sundhedsfremmende og socialt initiativ

Baggrund:

Funktionelle somatiske symptomer (FSS) hos børn og unge er ofte forbundet med længerevarende stress eller belastning og dysregulering af det autonome nervesystem og hypothalamus–hypofyse–binyre-aksen. Tidlige traumatiske erfaringer og kronisk belastning kan medføre vedvarende forandringer i stressregulering, emotionsregulering og inflammatoriske processer, hvilket øger risikoen for vedvarende FSS. FSS omfatter en heterogen gruppe af symptomer uden påviselig medicinsk forklaring, herunder smerter, træthed, tics, psykogene non-epileptiske anfald, hovedpine og gastrointestinale gener, og anslås at forekomme hos 4–10 % af danske børn. FSS kan medføre betydelige funktionsnedsættelser i form af skolefravær, søvnforstyrrelser, social tilbagetrækning og psykisk belastning, ofte med konsekvenser for hele familien og øget risiko for angst og depression hos både børn og forældre. Hos yngre børn, der endnu ikke har udviklet sproglige færdigheder, kan manglende trivsel (failure to thrive; FTT) manifestere sig som ernæringsvanskeligheder, overdreven gråd, forsinket udvikling og søvnproblemer. Et dansk studie har vist, at symptomer på FTT er associeret med senere risiko for FSS hos børn på 5–7 år.

Undersøgelser af barndomstraumer og belastende livsbegivenheder ud fra Adverse Childhood Experiences (ACE)-kategoriseringen med både danske og internationale populationer viser, at eksponering for en eller flere ACEs er udbredte. Et dansk studie har fundet, at 10 % af børn har oplevet 3 eller flere ACEs. Traumatiske erfaringer og posttraumatiske stresssymptomer er forbundet med udvikling af FSS hos voksne og unge, mens viden om sammenhængen hos yngre børn er begrænset. Forældres traumehistorik kan desuden bidrage via intergenerationelle mekanismer. I Danmark tilpasses behandling af FSS og FTT efter symptomsværhedsgrad og komorbiditet, men traumehistorik, posttraumatiske stresssymptomer og stressbiomarkører indgår ikke systematisk i udredningen.

Formål:

I et samarbejde mellem Center for Socialpædiatri, Herlev Hospital, Videnscenter for Psykotraumatologi og Børnehus Hovedstaden udvikles og implementeres i dette projekt en struktureret, traumeinformeret screenings- og udredningsmodel på Herlev Hospital, der integrerer kliniske målinger og biologiske stressmarkører med henblik på tidlig, målrettet intervention og skalerbar implementering.

Projektet ledes af afdelingslæge Stine Møller Sildorf, Herlev Hospital, hovedansøger på projektet. Lektor Sille Schandorph Løkkegaard er medansøger. Der ansættes 1 Ph.d. studerende og 1 videnskabelig medarbejder. Projektet er finansieret af Novo Nordisk Fonden.

ново
nordisk
fonden

Praksis omkring autisme og traumer - Aktuel identificering og behandling af traumatisering hos autistiske personer

Baggrund:

Inden for autismeområdet har sammenhængen mellem traumer og traumatisering været begrænset belyst, men de seneste år er der opstået øget forskningsmæssig opmærksomhed på autistiske personers særlige sårbarhed i relation til traumatiske belastninger. Forskning viser, at autistiske personer er overrepræsenterede blandt personer udsat for potentielt traumatiske hændelser såsom mobning, overgreb og seksuelle krænkelser. Derudover er der indikation for, at autistiske personer kan opleve et bredere spektrum af hændelser som traumatiske, og at både typiske og atypiske hændelser i højere grad kan føre til traumatisering sammenlignet med personer uden autismediagnose. Samtidig tyder studier på, at traumatisering hos autistiske personer kan manifestere sig med et anderledes symptomudtryk, herunder forstærkning af autistiske træk. Dette kan vanskeliggøre identifikation af traumatisering, da gængse forståelser og standardiserede diagnostiske redskaber ofte ikke er tilstrækkeligt sensitive over for denne variation.

Autisme kan således betragtes som en dobbelt risikofaktor; i forhold til øget eksponering for traumatiske hændelser og øget sårbarhed for udvikling af traumerelaterede symptomer, herunder PTSD. Manglende viden om de underliggende mekanismer kan hæmme tidlig identifikation og effektiv behandling.

Forskningsgruppen CH:LD og Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU har i 2024 gennemført en kortlægning af eksisterende redskaber til udredning og behandling af traumatisering hos autistiske personer. Kortlægningen viste, at redskaber primært baseres på DSM-IV og DSM-5, at evidensgrundlaget er begrænset, og at interventionsforskningen er sparsom og overvejende casestudiebaseret. Studierne peger samlet på behovet for en autismesensitiv tilgang. På denne baggrund er der behov for systematisk viden om den aktuelle praksis i Danmark som grundlag for udvikling og implementering af en mere evidensbaseret og autismesensitiv indsats.

Formål:

Formålet med projektet er at beskrive den aktuelle praksis i Danmark i arbejdet med autistiske personer udsat for traumer. Gennem systematisk indsamling af praksiserfaringer, heriblandt hos Børnehus Hovedstaden som aktuelt er ved at implementere en autisme-sensitiv tilgang til traumescreeninger, søger projektet at identificere centrale udfordringer og styrker i eksisterende indsatser samt at danne grundlag for anbefalinger til bedst mulig praksis. Projektet har endvidere til formål at bidrage med viden, der kan understøtte udviklingen af en mere evidensbaseret praksis og sikre relevant implementering af viden, redskaber og indsatser på området.

Projektet ledes af lektor Mette Elmosé og lektor Sille Schandorph Løkkegaard og er finansieret af Fonden Samrådet og Sofiefonden.

Mette Elmosé, Sille Schandorph Løkkegaard

Arbejdsrelaterede traumer

ADAPT: Arbejdskrav hos danske anklagere og psykisk trivsel

Baggrund:

I 2019 fandt et pilotstudie at op til 47% af alle danske anklagere er i risiko for udbændthed, med kvantitative krav, indirekte traumeeksponering og overfusninger fra professionelle modparter i retten som primære risikofaktorer. En undersøgelse af den indirekte traumeeksponering fra sagsarbejdet, som de danske anklagere møder i deres arbejde, finder desuden, at sagsarbejde med børn og andre kontekstuelle faktorer, såsom høj mediebevågenhed eller høje krav om håndteringen af andres emotionelle reaktioner, er risikofaktorer for sekundær traumatisering. Slutteligt finder en række internationale studier, at advokater, der arbejder med traumatiserede klienter, også er i risiko for at udvikle symptomer på PTSD, samt at udbændthed kan lede til sekundær traumatisering over tid blandt professioner, der håndterer traumatiserede populationer.

På trods af den eksisterende litteratur, mangler der fortsat viden om interaktionen mellem kvantitative og følelsesmæssige krav over tid, samt viden om indirekte traumeeksponering, udbændthed og sekundær traumatisering over tid. Desuden mangler vi viden om forebyggelsesstrategier, der kan beskytte mod arbejdsrelaterede mentale helbredsudfordringer i arbejdet som anklager. Derfor anvender vi i ADAPT et longitudinelt studiedesign, hvor vi i samarbejde med Rigsadvokaturen har fulgt de danske anklagere fra 2022-2025 med halvårlige spørgeskemaundersøgelser.

Projektet ledes af lektor Maria Louison Vang, og er finansieret af Rigsadvokaturen og Arbejdsmiljøforskningsfonden.

Amanda Ryssel Hovman, Marino Theodor Larsen Persiani, Ask Elklit,
Jesper Pihl-Thingvad, Maria Louison Vang

Arbejdsrelaterede psykotraumer

Den psykologiske forskningsenhed på Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, Odense Universitetshospital (P.OEM.-OUH), har et særligt fokus på udvikling af traumarelateret sygdom forårsaget af arbejdsbetingede faktorer. Vores forskning retter sig især mod reaktioner som følge af gradvis nedslidning i risikoerhverv, hvor eksponering for kritiske hændelser er en del af hverdagen. En bedre forståelse af, hvordan traumelidelser udvikler sig over tid, er afgørende for at kunne optimere forebyggelses- og behandlingsstrategier. P.OEM. arbejder med dette fokus på tværs af flere af vores projekter. Hvert projekt har sit eget praksisrette-de formål der er relevant for den specifikke branche. Men på tværs af studierne søger vi imidlertid at opnå en mere dybtgående forståelse af de centrale mekanismer, der driver sygdomsudviklingen.

DUSA (Du står ikke alene)

DUSA er et kohortestudie gennemført blandt 450 ambulancearbejdere. Studiet undersøger sammenhænge mellem kritiske hændelser i arbejdet, ansattes mønstre af brug af støtte og udviklingen af PTSD samt sygefravær. Studiet kombinerer spørgeskemadata med sygefraværersdata og kliniske udredninger. Data indsamles i ni målebølger over en periode på to år.

Studiet gennemføres i et samarbejde mellem P.OEM.-OUH, Videnscenter for Psykotraumatologi, Arbejds- og Miljømedicin Gødstrup Hospital samt Ambulance Syd.

Er du Okay?

Er du Okay? er et kohortestudie blandt 6.000 politibetjente. Studiet undersøger betydningen af kritiske hændelser i arbejdet, det generelle arbejdsmiljø, og udvikling af PTSD og sygefravær. Data indsamles gennem gentagne målinger i tolv bølger over tre år, og indsamles ved spørgeskemaer og virksomhedens fraværregistreringer.

Studiet gennemføres i et samarbejde mellem P.OEM.-OUH, Videncenter for Psykotraumatologi, THRIVE, NFA og Rigspolitiet.

KÆMP (Kritiske Hændelser mentalt helbred og PTSD i Brand og Redningstjenesten)

KÆMP følger 2.000 brandfolk, med fokus på kritiske hændelser i arbejdet, forebyggelsesinitiativer og udvikling af PTSD med sammenligning mellem fuldtids ansatte, deltidsansatte og frivillige brandfolk. Data indsamles i seks målebølger over to år, i form af både spørgeskema, interview, virksomhedernes sygefraværdata og beredskabsstyrelsens udrykningsrapporter.

Studiet gennemføres i et samarbejde mellem P.OEM.-OUH, Videncenter for Psykotraumatologi, Ulm Universitet, Beredskabsstyrelsen, Brand & Redning Sønderjylland, Trekant Brand, Beredskab Sønderborg, Hovedstadens Beredskab, Beredskab Øst, Vejle Brandvæsen, Øst Jyllands Brandvæsen og FALCK.

LAVA (Langtidskonsekvenser af Vold i Arbejdet)

LAVA er et spørgeskemabaseret kohortestudie blandt 2.000 socialpædagoger. Studiet har fokus på lang-tidskonsekvenserne af eksponering for vold i arbejdet, i forhold til den samtidige udvikling af udbrændthed og PTSD. Data indsamles i tolv målebølger over ét år, med efterfølgende opfølgning i årlig opfølgning over fem år.

Studiet gennemføres i et samarbejde mellem P.OEM.- OUH, Videnscenter for Psykotraumatologi, NFA, Arbejds- og Miljømedicin Gødstrup Hospital samt Socialpædagogerne.

DUSA, Er du okay? og LAVA er finansieret af Arbejdsmiljøforskningsfonden

Sekundær traumatisering i arbejdet

Sekundær traumatisering beskriver udviklingen af PTSD-lignende symptomer efter indirekte eksponering for andre menneskers traumer og traume-reaktioner, og anerkendes ved gentagen eksponering som tilstrækkeligt baggrund for at opfylde kriterie A for traume-eksponering i DSM-5. Eksisterende viden om fænomenet stammer hovedsagligt fra amerikanske undersøgelser, og indledende. Videnscenter for Psykotraumatologi laver flere projekter om dette tema:

Kan self-efficacy hjælpe mod sekundær traumatisering?

Internationale studier har vist at tiltro til egne evner til at håndtere indirekte traume-eksponering på arbejdet (secondary trauma self-efficacy) kan reducere forekomsten af symptomer på sekundær traumatisering. Der er endnu ikke gennemført danske studier af dette. Marino Persiani, Cirkeline Nellesmann Hovgaard, Jesper Pihl-Thingvad, Ida Haahr-Pedersen og Maria Vang samarbejder om den første undersøgelse af dette blandt danske socialrådgivere og anklagere.

Hvad er prævalensen af sekundær traumatisering?

I det seneste review (2021) om sekundær traumatisering har vist at der er betydelig variation i forekomsten af symptomer på sekundær traumatisering (mellem 0 og 90 %). Dette er til dels et resultat af varierende måder at opgøre risikoen for sekundær traumatisering på, og det er vigtigt at kende prævalensen af problemet som en del af prioriteringsgrundlaget imellem tiltag til at understøtte arbejdsmiljøet for ansatte med traume-eksponering i arbejdet. Maria Vang, Isabel Rouw og Amanda Hovman samarbejder med Jesse Roest, m.fl. om en metaanalyse af forekomsten af sekundær traumatisering blandt ansatte, der arbejder med traumatiserede børn.

Kan sekundær traumatisering diagnosticeres under ICD-11?

Arbejdsrelateret indirekte traumeeksponering anerkendes som kriterie A i PTSD i DSM-5. Det kan principielt også anerkendes under ICD-11, men der findes endnu ingen empiriske studier af overlappet mellem symptomer på sekundær traumatisering og ICD-11 PTSD. Dette undersøges blandt kommunale socialrådgivere, Børnehusansatte, politiets videoafhørere og anklagere af Isabel Rouw i samarbejde med Jesper Pihl-Thingvad, Amanda Hovman og Maria Vang.

Er danske Børnehusansatte i risiko for sekundær traumatisering?

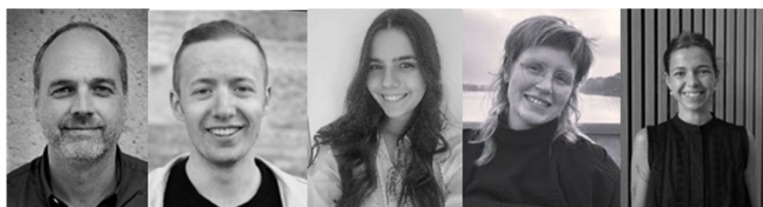
Internationale studier har vist at der er risiko for sekundær traumatisering blandt ansatte i højt-specialiseret arbejde med traumatiserede børn. De primære risikofaktorer er indirekte eksponering i arbejdet og en personlig traumehistorik, og social støtte er en beskyttende faktor. Der er endnu ikke udgivet et studie specifikt blandt danske børnehusansatte, men indledende undersøgelser tyder på en lavere forekomst. Studiet gennemføres af Freja Simonsen med Jesper Pihl-Thingvad og Maria Vang.

Hvad er risiko- og beskyttende faktorer for sekundær traumatisering og udbrændthed?

Den seneste internationale metaanalyse (2015) af risiko- og beskyttende faktorer for sekundær traumatisering er forældet, og der mangler et overblik over studier af individuelle og arbejdsrelaterede risikofaktorer blandt ansatte, som arbejder med traumatiserede børn. Maria Vang samarbejder med Dr. Jesse Roest (NL) og medforfattere om en opdateret metaanalyse af risiko- og beskyttende faktorer for sekundær traumatisering og udbrændthed.

Kan retraumatisering forklare sammenhængen ml. personlige traumer og sekundær traumatisering?

En konsistent risikofaktor for sekundær traumatisering er ansattes personlige traumehistorik. Befolkningsundersøgelser viser, at det er mere almindeligt end ikke at have været udsat for mindst én potentielt traumatiserende hændelse i løbet af sit liv, og en større forståelse af dynamikken mangler. Ida Eriksen, Julie Sørensen, Jesper Pihl-Thingvad og Maria Vang undersøger blandt danske socialrådgivere om retraumatisering, dvs. reaktivering af egne traumatiske begivenheder, kan være en faktor i at forklare sammenhængen.

Jesper Pihl-Thingvad, Marino Persiani, Julie Sørensen, Isabel Rouw, Cirkeline Hovgaard

Jesse Roest, Amanda Hovman, Freja Simonsen, Ida Haahr-Pedersen, Ida Eriksen

Området koordineres af lektor Maria Louison Vang, og dataindsamlingen til projekterne er finansieret af EU Horizon 2020 under Marie Skłodowska Curie Actions, Rigsadvokaturen, og Arbejdsmiljøforskningsfonden

Behandling & epidemiologi

DEPRE-ST: Schematerapi ved opvæksttraumer ved svært behandlelig depression

Baggrund:

Svært behandlelig depression er ofte forbundet med opvæksttraumer, som ikke nødvendigvis opfylder PTSD-kriterierne. DEPRE-ST undersøger, om schematerapi, der adresserer opvæksttraumer og deres følgevirkninger, giver et bedre og vedvarende behandlingsudbytte end vanlig psykiatrisk behandling, målt både på kliniske outcomes og patienternes oplevelser af personlig recovery.

Hvordan?

Randomiseret kontrolleret undersøgelse (RCT) kombineret med mixed-methods studie.

Hvor?

Seks psykiatriske centre i Region Syddanmark og Region Hovedstaden.

Hvem?

129 patienter med svært behandlelig depression, hvoraf flertallet har erfaringer med opvæksttraumer.

Hvordan?

30 sessioner individuel schematerapi versus Treatment As Usual (inkl. medicinsk behandling).

Effekt – hvad måles?

Depressionssymptomer, Funktionsevne, Livskvalitet, Psykisk trivsel, Selvvalgte behandlingsmål, Personlig recovery. Opfølgning op til 2 år, inkl. sundhedsøkonomisk vurdering.

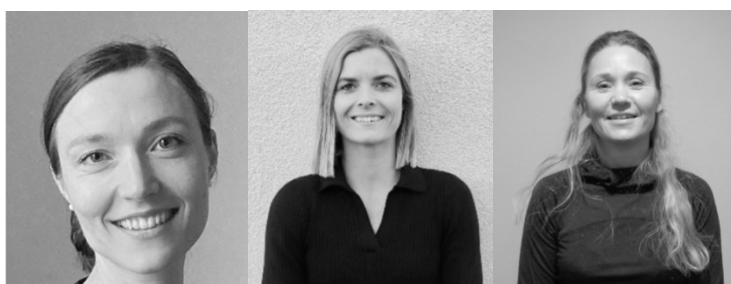
Patientperspektivet – hvad er et godt outcome?

Ud over effektmål undersøger DEPRE-ST, hvordan patienter selv forstår og oplever bedring i hverdagslivet. Patienters levede erfaringer afdækkes gennem interviews og observationer med fokus på personlig recovery, identitet, relationer, mening og håb. Derved belyses, hvordan forandringer integreres i dagligdagen, og patienternes egne fortællinger nuancerer de kvantitative outcomes.

Hvorfor er det vigtigt?

DEPRE-ST kombinerer evidensbaseret effektforskning med viden om patientperspektivet. Personlig recovery og symptomreduktion sidestilles derved som vigtige mål for behandlingssucces.

Projektet udføres af ph.d. studerende Ida-Marie Arendt (projektleder, RCT) og Lotte Kring (projektleder, mixed-methods studie) samt PI, lektor Stine Bjerrum Møller. Projektet er finansieret af Trygfonden, Region Syddanmark, Afdeling for Tværfaglig Traumebehandling og SDU.

Ida-Marie Arendt, Lotte Kring, Stine Bjerrum Møller

Personal Recovery Beyond Symptom Reduction

Measuring and Understanding Recovery in Culturally Diverse Mental Health Contexts

Traditionel psykisk sundhedsforskning og klinisk praksis har fokuseret på symptomreduktion som mål for behandlingssucces, men dette fanger ikke de subjektive og sociale processer, der kendetegner recovery, såsom identitet, mening, håb og deltagelse i hverdagslivet. Personlig recovery repræsenterer et skifte mod en mere helhedsorienteret forståelse af bedring, som supplerer kliniske mål. Nyere forskning, herunder et scoping review af Panadevo et al. (2025), viser desuden, at personlig recovery er kulturelt formet, og at viden om, hvordan recovery forstås og leves på tværs af kulturelle kontekster, fortsat er begrænset.

Projektets fokus:

Dette ph.d.-projekt undersøger personlig recovery som behandlingsoutcome blandt traumatiserede flygtninge i Danmark ved hjælp af et mixed-methods design.

Studie 1 analyserer data fra Dansk Traumadatabase for at undersøge udviklingen i personlig recovery (målt med Brief INSPIRE-O) under behandling og dens relation til PTSD-symptomer, symptombyrde og funktionsevne.

Studie 2 anvender kvalitative interviews og deltagerobservation til at undersøge, hvordan personer med flygtningebaggrund forstår og konstruerer personlig recovery i relation til migration, kultur og mødet med psykiatrien, med aktiv inddragelse af personer med levede erfaringer gennem et ekspertpanel.

Bidrag:

Projektet bidrager med viden om, hvordan personlig recovery kan måles og anvendes i traumebehandling for flygtninge, og understøtter udviklingen af kulturelt responsive og recovery-orienterede tilbud, hvor behandlingssucces er mere end symptomreduktion.

Projektet udføres af ph.d. studerende Juliet Panadevo (per 1. februar 2026) samt PI, lektor Stine Bjerrum Møller. Projektet er finansieret af Region Syddanmark, Afdeling for Tværfaglig Traumebehandling og SDU

Juliet Panadevo, Stine Bjerrum Møller

(no more) gatekeeping vulnerability: The new generation of trauma-related disorders

Baggrund:

PTSD-diagnosen indeholder i modsætning til mange psykiatriske diagnoser den udløsende hændelse i sine diagnostiske kriterier i form af Kriterie A, også kendt som "gatekeeperkriteriet", som angiver hvilken type af hændelse, der kan anerkendes som omdrejningspunkt for PTSD-symptomer. I dag diagnosticeres PTSD ud fra ICD-10 i Danmark, hvor kriterie A lyder: "en exceptionel svær belastning af katastrofekarakter, som vil medføre symptomer hos næsten alle".

Optagelsen af PTSD-diagnosen i diagnosemanualerne samlede et forskningsfelt, der tidligere har været fragmenteret under begreber som "granatchok", "hysteri", "krigssejlersyndrom", "rape trauma syndrome", "battered woman syndrome", "battered child syndrome" o.lign. Det gjorde det muligt at gennemføre befolkningsundersøgelser, som viste, at hændelser, der opfylder kriterie A, ikke var exceptionelle set på befolkningsniveau: Iflg. WHO (Kessler et al., 2017) har ca. 70 % har været udsat for mindst én potentielt traumatiserende begivenhed når de adspørges i voksenlivet, og gennemsnitlig over 3. Videre viste undersøgelserne at potentielt traumatiserende begivenheder ikke udløser den samme reaktion hos næsten alle: Der er stor variation i, om man udvikler problemer efter en potentielt traumatiserende begivenhed. Det mest almindelige er, at man ikke udvikler en psykiatrisk lidelse, og i samme undersøgelse af WHO var prævalensen af PTSD omkring 4 %. I 2018 udgav WHO en opdatering af diagnosemanualen, ICD-11, som indeholder flere store ændringer i PTSD diagnosen: Der er tilføjet en diagnose, kompleks PTSD, som i tillæg til PTSD indebærer affektiv dysregulering, negativt selvbillede og forstyrrede relationer efter hændelsen. Både PTSD og kompleks PTSD kan udvikle sig efter et revideret kriterie A, som betegner "en hændelse eller serie af hændelser, som har været stærkt truende eller rædselsvækkende" (endelig oversættelse afventer).

Det giver en fornyet række af spørgsmål til forskning og praksis:

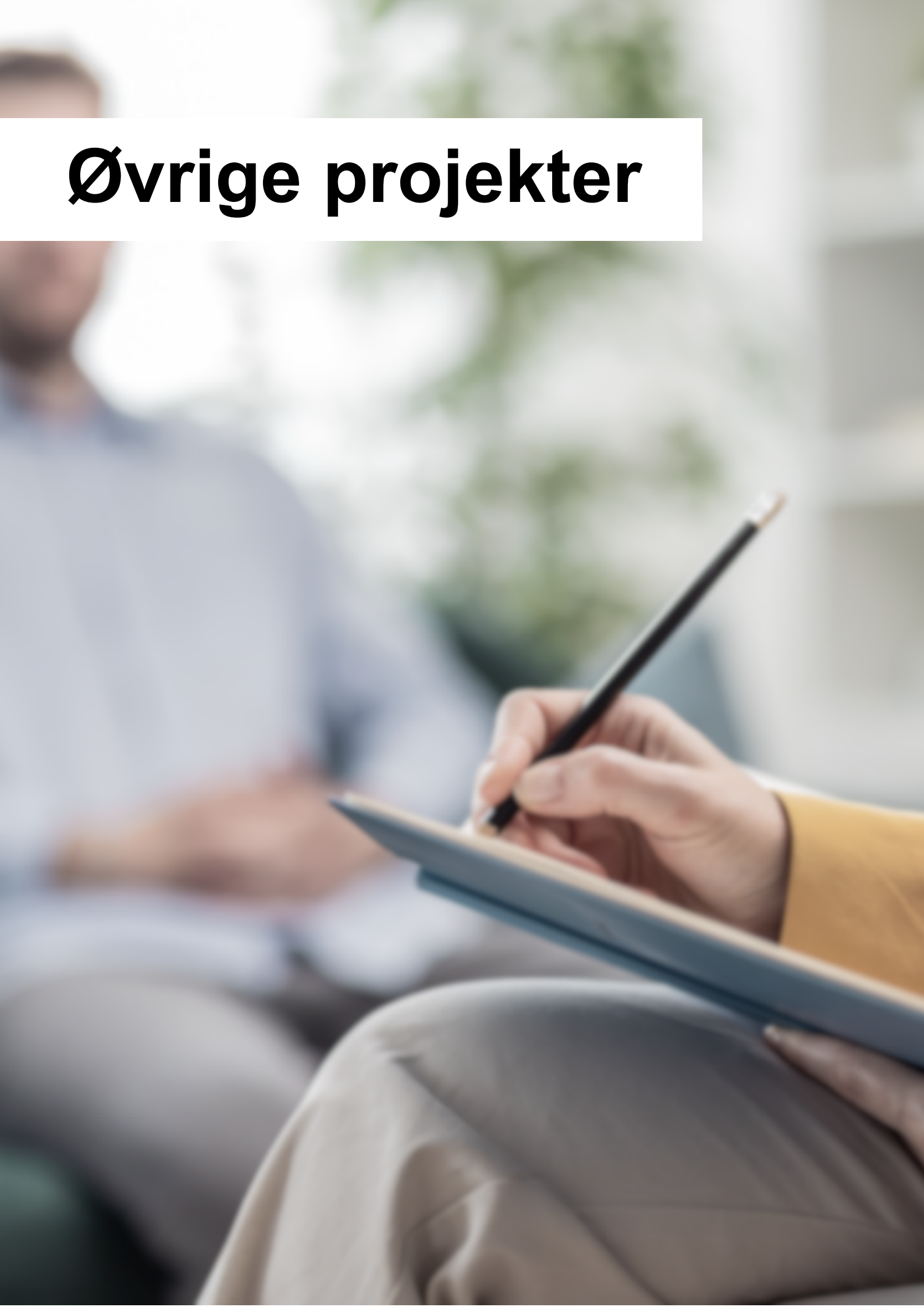
- Kan alt nu kvalificere sig til at være et traume? Hvad betragter almenbefolkningen som potentielt traumatiserende? Hvad betragter almenpraktiserende læger, psykologer og psykiatere som potentielt traumatiserende? Disse spørgsmål undersøges af ph.d.-studerende Anni Ravn Stein.
- Hvilke potentielt traumatiserende begivenheder er en repræsentativ stikprøve af 60.000 voksne danskere udsat for? Hvor mange rapporterer symptomer på ICD-11 PTSD og kompleks PTSD i den danske befolkning? Disse spørgsmål undersøges af ph.d.-studerende Trine Banzon.

Projektet ledes af lektor Maria Louison Vang, og er finansieret af et Sapere Aude stipendium fra Danmarks Frie Forskningsfond. Trine Banzon og Anni Ravn Stein er ph.d.-studerende i projektet, og lektor Dorte Christiansen og professor Ask Elklit er medvejledere på projektet.

Anni Ravn Stein, Trine Banzon, Maria Louison Vang, Ask Elklit, Dorte Christiansen

Øvrige projekter

Hvordan og hvornår skal vi bryde voldens arv?

Baggrund og formål:

Mange fysiske, psykiske og sociale konsekvenser af børnemishandling er veldokumenterede. Vi har tidligere analyseret de specifikke effekter af tre typer børnemishandling i et stort, repræsentativt udsnit af unge danskere i 24-årsalderen.

Nu vil vi undersøge, om disse effekter fortsætter 16 år senere, i 40-årsalderen, og om konsekvenserne af forældres mishandling kan observeres hos deres børn.

Målet er at identificere centrale vendepunkter og kontekstuelle faktorer, som kan bidrage til enten eskalering eller deeskalering af disse effekter.

Metode:

Surveydata koblet med administrative registerdata.

Perspektiver:

Resultaterne vil kunne informere risikovurderinger og styrke interventionsstrategier.

Projektet ledes af professor Ask Elklit i samarbejde med lektor Maria Louison Vang. Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU. Projektet er finansieret af Rockwool Fonden.

Ask Elklit, Maria Louison Vang

ROCKWOOL FONDEN

Hvem bruger sygesikringsordningen i Danmark?

Baggrund og formål:

Som led i den danske sygesikringsordning modtager mere end 70.000 patienter hvert år psykologhjælp med tilskud fra sygesikringen i forbindelse med oplevelsen af en potentielt traumatiserende hændelse.

Formålet med psykologordningen er at sikre, at så få mennesker som muligt udvikler varige funktionsnedsættelser og dermed mister tilknytningen til arbejdsmarkedet, men det er fortsat uklart, om dette faktisk er tilfældet. Projektets formål er derfor at undersøge, hvordan patienter, der har modtaget hjælp gennem psykologordningen, klarer sig.

Metode og perspektiver:

Registerbaseret studie, hvor patienterne sammenlignes med resten af den danske befolkning med hensyn til fysiske og psykiske helbredsindikatorer, forbrug af sundheds- og sociale ydelser, tilknytning til arbejdsmarkedet samt selvmordsforsøg, selvmord og dødelighed.

Projektet ledes af professor Ask Elklit i samarbejde med lektor Maria Louison Vang, postdoc. Nanna Lindekilde og ph.d.-studerende Trine Banzon. Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi, SDU. DACHE er samarbejdspartner på projektet. Projektet er finansieret af Helsefonden.

Ask Elklit

helsefonden

ACUTE: Advancing Complex Understanding of Trauma Experiences

Baggrund

Kvinder har dobbelt så stor risiko for at udvikle PTSD som mænd. Kønsforskelle i reaktioner under og umiddelbart efter en potentielt traumatisk hændelse menes at bidrage til dette. Dog ved vi meget lidt om, hvordan akutte biologiske, psykologiske og sociale responser påvirker hinanden og risikoen for at udvikle PTSD – samt om disse sammenhænge er forskellige for mænd og kvinder.

I vores pilotstudie undersøgte vi sammenhængen mellem akutte biologiske og psykologiske traumereaktioner, deres betydning for udvikling af PTSD samt kønnets rolle i disse sammenhænge blandt ulykkesofre. Trods begrænset datagrundlag pegede resultaterne på flere vigtige sammenhænge:

- Adrenalin målt morgenen efter ulykken var positivt associeret med PTSD-symptomer hos mænd, men negativt associeret med PTSD-symptomer hos kvinder
- Adrenalin, puls og blodtryk var positivt associeret med dissociation under og lige efter ulykken for mænd, men negativt associeret med dissociation for kvinder
- Kønshormoner målt morgenen efter ulykken var associeret med selvrapporterede angst- og depressionssymptomer ved 3 og 6 måneder. Særligt var prolaktin associeret med flere symptomer hos begge køn, østradiol var associeret med færre symptomer for kvinder, og testosteron var associeret med færre symptomer for mænd, men flere symptomer for kvinder.

Næste skridt

Vi søger aktuelt fondsmidler til et langt mere omfattende projekt, hvor vi over to år vil indsamle data fra patienter, der kommer ind som traumekald på de fire store traumemodtagelsescentre i Danmark efter ulykker eller vold. Dette projekt vil bestå af flere arbejdsplaner, hvor vi bl.a. vil undersøge:

- Det biologiske fundament for forskellige psykologiske, sociale og adfærdsmæssige traumereaktioner (kamp/flugt, dissociation, tonisk immobilitet, tend & befrielse)
- Kønsrelaterede faktors betydning for akutte traumereaktioner og senere symptomudvikling
- Kønsforskelle i sammenhæng mellem akutte reaktioner og traumerelaterede lidelser (bl.a. PTSD)
- Kønsforskelle relateret til epigenetiske forandringer, psykologiske og somatiske følger efter traumer, udviklingsstier til PTSD, sensitivering og reaktioner på traumatiske triggere m.m.

Forskningsgruppen

Lektor Dorte M. Christiansen leder projektet, der – såfremt vi får skaffet fondsmidler – vil blive gennemført under Videnscenter for Psykotraumatologi sammen med Ask Elklit og i tværfagligt samarbejde med flere danske eksperter inden for medicinske specialiteter som endokrinologi, traumatologi, akutmedicin, genetik m.fl. samt internationale psykotraumatologiske forskere, herunder Richard Bryant og Miranda Olff.

Dorte Mølgaard Christiansen

Sekundære traumeofre: pårørende

Baggrund

Vi har længe vidst, at traumer kan påvirke nære relationer. Mange traumeramte har mindre overskud og lavere funktionsniveau, hvilket kan øge arbejds- og omsorgsbyrden for nære pårørende – især partnere. Det kan også mindske den omsorg, som den traumeramte kan give børn, partnere og andre nærtstående, samtidig ned at dårligere affektregulering kan føre til konflikter og måske endda aggressiv og voldelig adfærd. Genoplevelsessymptomer, dissociation og undgåelsesadfærd kan påvirke hele familien og medvirke til tværgenerationel traumetransmission, hvor traumer videregives til børn. Og endelig kan konkrete problematikker fra især interpersonelle traumer påvirke områder som tillid, intimitet og sexliv. På trods af dette er pårørende ofte meget oversete i traumeforskning.

Forskning og formidling om pårørende

Videnscenter for Psykotraumatologi har tradition for at se på traumer i et bredt perspektiv, hvor vi foruden de primære ofre også har øje for, hvordan pårørende, fagpersoner og samfundet påvirkes af traumer. Senest har vi med to artikler i P – Psykologernes Fagmagasin sammen med en studerende sat fokus på hhv. de pårørendes rolle generelt og tværgenerationel traumetransmission specifikt. Aktuelt har vi i samarbejde med studerende gang i et kvalitativt studie af, hvordan senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen påvirker parforhold senere i livet. Vi interviewer fem senfølgeramte og deres partnere for at blive klogere på, hvordan senfølgerne påvirker parforholdet og partneren, samt hvordan man passer på hinanden og forholdet, når senfølger er en del af ens fælles hverdag.

Indledende resultater

Partnere udgør en essentiel støtte for traumeramte, men står ofte selv alene med begrænset støtte udefra. Dette er et problem, fordi hverdagen med senfølger er præget af individuelle udfordringer for både den senfølgeramte og partneren samt fælles udfordringer relateret til bl.a. økonomi, praktiske opgaver, tillid, sexliv og evt. børneopdragelse. Det er vigtigt, at partneren opnår forståelse for senfølger og disses betydning i hverdagen, og det bliver ofte den senfølgeramtes ansvar at lære sin partner om dette. Mens mange senfølgeramte har fået hjælp til psykiske symptomer (særligt PTSD), har vejen her til ofte været meget lang og hård, og de fleste må selv betale for yderligere psykoterapi. Dermed nedprioriteres andre fremhævede behov, herunder hjælp til partneren, parterapi og sexologisk hjælp.

Forskningsgruppen

Forskningsgruppen består af Dorte M. Christiansen som projektleder, Sille Schandorph Løkkegaard, Nina Beck Hansen og Ask Elklit, og projektet gennemføres i nært samarbejde med studerende i form af internships, bachelorprojekter og et kommende prægraduat. Endelig udføres projektet i samarbejde med to lived experience partnere, som bidrager med deres perspektiv som hhv. senfølgeramt og partner.

Ud af Skyggerne

Baggrund

Svenske forskere har introduceret begrebet "sex som selvskade" (SASI) til at dække det fænomen, at nogle mennesker bruger sex til at skade sig selv. Vi har igennem de seneste to år arbejdet videre med konceptualisering af dette fænomen sammen med forskere, praksissamarbejdspartnere og personer med levet erfaring for at belyse fænomenet yderligere fra en traumeinformeret og normkritisk vinkel. Dette arbejde har været finansieret af et mindre legat fra Kong Christian den Tiendes Fond.

Præliminære fund

Vores indledende arbejde har især fokuseret på konceptualisering og har ledt til følgende:

- Vi bruger begrebet *seksualiseret selvskade* frem for *sex som selvskade*.
- Vi forstår seksualiseret selvskade som et spektrum af adfærd fra risikobetonet til direkte skadesøgende seksuel adfærd, der ikke er motiveret af lyst og nydelse, og som har et negativt emotionelt efterspil.
- Fagpersoner, der arbejder med udsatte borgere – særligt udsatte unge – genkender i høj grad både fænomenet og konceptualiseringen og efterspørger viden og redskaber.
- Personer med levet erfaring har følt sig meget alene og forkerte med deres adfærd og mangler steder, hvor de kan få hjælp, samt forståelse i samfundet.
- Adfærden ser ud til at være stærkt knyttet til tidlige seksuelle overgreb samt at indebære en betydelig risiko for reviktimisering.

Næste skridt

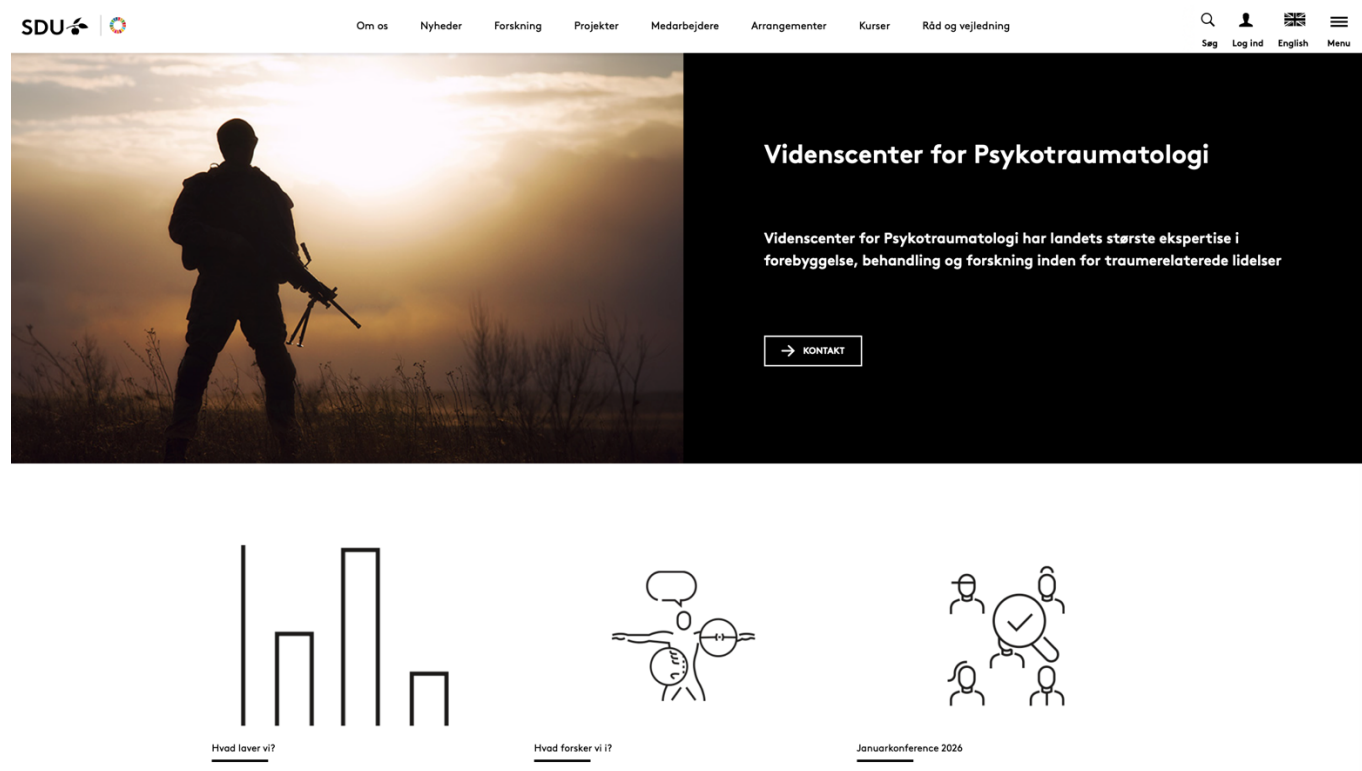
Vi har gang i to mindre delprojekter og søger aktuelt fondsmidler til et 5-årigt ph.d.- og postdoc-projekt. Projektet har til formål at arbejde videre med konceptualisering og udvikling af et teoretisk rammeværk. Projektet lægger ud med et meget kvalitativt fokus, men sigter efter på sigt at blive mere kvantitativt med udvikling af screeningsredskab og prævalensstudier. Et vigtigt fokus igennem hele projektet vil være vidensdeling direkte til fagpersoner og frivillige samt til personer med levet erfaring og til samfundet mere bredt.

Forskningsgruppen

Lektor Dorte M. Christiansen leder projektet i samarbejde med Nina Beck Hansen og Sara Bøgelund Dokkedahl fra Videnscenter for Psykotraumatologi og Anthony Fernandez fra Institut for Psykologi. Vi samarbejder med en betydelig følgegruppe af praksissamarbejdspartnere, lived experience partnere og forskningspartnere fra bl.a. selvskadeområdet, sociologi, antropologi og sexologi. Projektet forventes at omfatte flere ph.d.- studerende og postdocs samt engagerede studerende.

Vores hjemmeside

På vores hjemmeside www.psykotraume.dk kan du læse mere om videnscenteret, vores forskning, aktuelle nyheder, medarbejdere, arrangementer, kurser samt råd og vejledning.

Øverst på siden i den hvide bjælke kan du klikke dig nærmere ind på de emner, der interesserer dig. Under 'Forskning' kan du læse om vores forskellige forskningsemner, og under hvert enkelt forskningsemne kan du finde information om både igangværende og afsluttede forskningsprojekter. Eksempler på relevante forskningsemner for dette års konference er 'Børn', 'Vold' og 'Måleredskaber', og du kan scanne QR-koderne herunder for at komme direkte ind på de enkelte sider.

Børn

Vold

Måleredskaber

Tidligere konferencer

Vi har tidligere afholdt konferencer, der omhandler børneområdet, ligesom konferencen i år. Hvis du er interesseret i at læse mere om disse konferencer kan du scanne QR-koderne herunder, og så kommer du direkte ind på siden med den specifikke konference. Her kan du også finde videoer og slides fra nogle af de tidligere oplæg.

I **2025** afholdt vi konferencen "Vold mod børn: Hvordan kommer vi videre?". Hensigten var at samle viden fra Videnscenterets egne eksperter og belyse vold mod børn fra flere centrale perspektiver. Gennem oplæg og fælles drøftelser blev der skabt en fælles forståelse af vold mod børn som en samfundsproblematik samt delt viden om de redskaber og tilgange, der kan anvendes for at skabe reel forandring for de børn, der udsættes for vold.

I **2024** omhandlede konferencen overgangen til ICD-11 med særligt fokus på posttraumatisk stress (PTSD), kompleks PTSD, forlænget sorglidelse og tilpasningsreaktion. Konferencen samlede både danske og internationale oplægsholdere og havde til formål at belyse de nye diagnosekategorier i ICD-11.

I **2017** handlede konferencen om Child Maltreatment, og dette var den 15. ESTSS (European Society for Traumatic Stress Studies) konference. Her var målet at øge vores viden om mishandling af børn for at kunne forbedre forebyggelse og behandling.

I **2011** afholdt vi vores første konference, der omhandlede uledsagede flygtningebørn. Ønsket med konferencen var at samle viden fra flere nøglepersoner, således der kunne skabes en fælles forståelse for problematikker blandt uledsagede flygtningebørn, samt en viden om hvordan børnene bedst muligt hjælpes.

Egne noter

[illegible]

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Syddansk Universitet

Telefon: +45 6550 1000

sdu@sdu.dk

www.sdu.dk

Videnscenter for Psykotraumatologi

psykotraume@health.sdu.dk

www.psykotraume.dk

**Videnscenter for
Psykotraumatologi**
Syddansk Universitet

